

Beiriz-tapijten

gemaakt met vrouwenkracht

Tekst, foto's en tekeningen:
Mirja Wark.
Foto pag. 20: archief van
Fabrica de Tapetes.

Ten noordoosten van Porto, in het dorpje Beiriz, is op de gevel van een oud landhuis te lezen: "Fabrica de Tapetes". Eronder wijst een pijl naar het volgende bordje. Als we ze volgen leiden ze ons door heel smalle straatjes, langs kronkelende landweggetjes en tussen hoge muren door, tot we na kilometers plots voor een ouderwets fabrieksgebouw uitkomen. Buiten is een vaag gezang te horen en af en toe vallen er ritmische, doffe klappen. Hier worden de traditionele Beiriz-pooltapijten gemaakt. Met vrouwenkracht!

Geschiedenis en teloorgang

In 1919 begon Hilda Brandão in het oude landhuis een tapijtfabriek. Men maakte er geknoopte vloerkleden. Al snel werden de kleden befaamd, ook buiten Portugal, door hun hoge kwaliteit en de bijzondere ontwerpen. Ze wonnen prijzen op tentoonstellingen en vonden hun weg naar kopers in eigen land, Spanje, Brazilië, Argentinië en de Verenigde Staten. De wol werd nog authentiek plantaardig geverfd. Na de dood van Hilda zette een verwant het bedrijf voort. De omstandigheden werkten echter niet mee en in 1974 sloot de fabriek. Een aantal wevers ging als thuiswerker aan de slag. Het had niet veel gescheeld of de kennis van de productie van de beroemde tapijten was door een samenloop van omstandigheden geheel verloren gegaan. De wevers werden steeds ouder en tegelijkertijd heerste er een economische crisis in Portugal. De bestellingen stagneerden.

Wedergeboorte

Het is aan de bevlogenheid van Heidi Hannemann Ferreiro te danken dat er nu weer een productie van Beiriz-tapijten is opgebloeid. Geboren in Duitsland en getrouwd met een Portugees, woont en werkt Heidi al vele jaren in Portugal. In 1986 begon ze onderzoek te doen naar de mogelijkheid om de productie weer op gang te brengen. In het dorp zocht ze de oude weefsters op en nodigde hen uit les te geven. Ze zocht sterke jonge meiden en vrouwen die het ambacht wilden leren. Dat was niet moeilijk, want er heerste werkloosheid. Op alle mogelijke plaatsen kocht ze oude weefgetouwen op. Materialen werden aangeschaft, en de productie kon in 1989 beginnen. Ze kan niet voorzien hebben dat het bedrijf zou uitgroeien tot de zeventig werknemers die het nu heeft. Het product werd zó gewild dat ze nu alleen nog maar op bestelling werkt. Haar geloof in deze tapijten en in de kracht van de vrouwen die ze maken, werd bevestigd. Heidi is heel open over de problemen die het bedrijf ondervonden heeft en de manier waarop ze die heeft aangepakt. Het relatief kleine probleem van de eeuwig verdwijnende scharen bijvoorbeeld, is opgelost. Elke vrouw moet haar eigen schaar kopen en onderhouden. Op deze manier blijken er nooit meer scharen verloren te gaan terwijl ze eerder niet aan te slepen waren. Maar het zijn de Europese regels voor de arbeidsomstandigheden die haar de meeste hoofdbrekens

Heidi Hannemann Ferreiro met twee van haar werknemers.

bezorgen. Het werk is stoffig, de ruimte oud met weinig licht en moeilijk te moderniseren. Oorkappen en stofmaskers worden verstrekt, maar het is lastig om het gebruik ervan te verplichten. Om toch goed voor de gezondheid van de werknemers te zorgen, komt er wekelijks een dokter op de fabriek waar iedereen gebruik van kan maken. Er zijn economisch moeilijke tijden geweest. De fabriek moest concurreren met lagelonenlanden, waar kinderarbeid en nog veel slechtere arbeidsomstandigheden aan de orde van de dag zijn. Klanten willen in hun eigen omgeving natuurlijk goede arbeidsomstandigheden, maar uiteindelijk kopen zij gewoon het goedkoopste, dus, een niet-Europees product. De oplossing is het opvoeren van de productie. Naast geknoopte tapijten past men nu ook de veel snellere tufttechniek toe. Zeven tuftsters nemen 60% van de productie voor hun rekening. De vijftig knoopsters maken de overige 40%.

